

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10655262>

Qdirbaev Islambek Qutlibaevich

O'zbekiston davlat san'at madaniyat instituti Nukus filiali

"Texnogen va san'atshunoslik" fakulteti

"Texnogen san'ati" kafedrası

Anotatsiya: *Ushbu maqolada san'atning ajralmas bolimi bolip qolgan filmlardagi ovoz effektla'ri haqida soz etiladi. Ovoz effektlarning yaratilishi, uning kino san'ati uchun qanshalikli ahamiyatli ekanligi aytip o'tiladi.*

Kalit sozlar: *electron kino, modulyatsiya effekt, harmonik generator, Reverb, Futuristik, Foxed past, MaxxBass va Aphex Big Bottom Pro.*

СПЕЦИАЛЬНЫЕ ЗВУКОВЫЕ ЭФФЕКТЫ В КИНО

Кдырбаев Исламбек Кутлибаевич

Нукусский филиал института искусств и культуры Узбекистана

Факультет искусствоведения и техногенного искусства

Кафедра техногенного искусства

Аннотация: *В этой статье рассказывается о звуковых эффектах в фильмах, которые стали неотъемлемой частью искусства. Рассказывается о создании звуковых эффектов, о том, насколько это важно для киноискусства.*

Ключевые слова: *электронный фильм, модуляция эффект, гармонический генератор, реверберация, футуристический, фокальный низкий, MaxxBass и Aphex Big bottom Pro.*

SPECIAL SOUND EFFECTS IN FILM

Khidrbaev Islambek Khutlibaevich

Nukus branch of the Institute of Arts and culture of Uzbekistan

Faculty of Art History and Technogenic Art

Department of Technogenic Art

Anotation: *this article will talk about the sound effect in the remaining films, which is an integral part of art. It is said that the creation of sound effects is somehow relevant for the art of cinema.*

Keywords: *electron cinema, modulation effect, harmonic generator, Reverb, futuristic, Foxed past, MaxxBass, and Aphex Big Bottom Pro.*

Ko'p yillardan beri kino san'atini rivojlantirish va takomillashtirish yo'lini aynan texnologik yangiliklar belgilap berdi. Har bir yangilik, har bir texnologik takomillashtirish bilan sanoat jonlangan va o'z vaqtida keng jamoatchilikning qiziqishiga erisha olgan. Ko'plab electron kino mahsus ovoz effektlar o'ziga hosligi va mahsulotga ajoyib bezak berishi bilan keng jamoatshilik tamonidan tan olingan.

Maxsus shovqin effektlari - bu futuristik, hayoliy yoki ertak qahramonlar, obyektlar, harakatlarini ovoz bilan ta'minlash va unga badiiy bezak berish uchun maxsus yaratilgan ovoz effektlarining maxsus toifasi hisoblanadi. Bunday tovushlarning o'ziga xos xususiyati ularning takidlangan tasirchanligi, tovushning g'ayri oddiyliigi, ularning ohangidagi chastotalarning suniy ravishda kuchayishi yoki zaiflashishidir¹⁸⁴. Maxsus ovoz effektlar hozirgi vaqtda filmlarga ajoyib bezak berip uni yanada jonlantirishga yordam bermoqda. Fantastik filmlardagi odam ishonip bolmas voqealidagi suvratlar ovozlari haqiqiydek qilib bermoqta, bu kino sanatining rivojiga juda katta hissa qoshmoqta.

Ovoz sohasidagi maxsus shovqin effektlarini yaratish uchun ovozni qayta ishlashning birqancha mavjud usullari qo'llaniladi. Ko'pincha bunday tovushlar elektron sintezatorlar yordamida yaratiladi. Ammo ko'pincha ovoz mutahasislari bir nechta qoplamalar va haqiqiy organik tovushlarni qayta ishlash yordamida g'ayri oddiy kombinatsiyalarda ish olib borishadi.

Quyida mahsus shovqin effektlarni yaratish mumkin bo'lgan texnikalar va usullar keltirilgan:

* Shovqin yozuvlardan, ovoz kutubxonalaridagi shovqinlardan, sintez qilingan tovushlardan, ulardan ko'p qatlamli montajlar va yangi g'ayrioddiy ovoz effektlar foydalangan holda.

* Mavjud tovushlar va shovqinlarni tahrirlashdan (kesish, chizish va h.k).

* Ovozni qayta ishlashdan (past va yuqori chastotali filtrlar, ohang o'zgarishi, teskari, modulyatsiya effektlari, harmonik generatorlar, amplituda effektlari, Reverb va boshqalar).

* Dastlabki shovqinlarga asoslanib, butunlay yangi tovushlarni olish uchun vokoderlar, harmonizatorlar va konvolyutsion effektlardan foydalanishdan.

* Dasturiy ta'minot va apparat sintezatorlari yordamida tovushlarni sintez qilishdan.

Maxsus ovozli shovqin effektlarini modellashtirishni boshlashdan oldin qilish kerak bo'lgan birinchi va eng muhim narsa bu mahsulotni diqqat bilan o'rganish va tasvirni ko'rishdir.

Futuristik belgilar va obyektlarning tabiati va xususiyatlariga e'tibor berish kerak(ularning kattaligi, vazni, hulq-atvori va boshqalar). Ovoz ekrandagi harakatni idrok

¹⁸⁴ А.А. Деникин - Звуковой дизайн в кинематографе и мультимедиа: Учебное пособие. – М.: ГИТР, 2012. – 394

etishga qanday ta'sir qilishi kerak? Qaysi tovush xarakteri tasvirning malum bir tafsilotiga ko'proq mos keladi? (odatda vizual maxsus effektlardan foydalangan holda yaratiladi).

Ekrandagi harakatlar qanchalik ajoyib bo'lsa, tabiiyligi va jozibadorligini tovushda saqlap qolinishi kerak. Tembrlar jozibador ekrandagi voqeaga mos kelsa tamoshabin, ekrandagi ajoyib fantastik kadrlarga tezroq ishonadi. Hatto eng real bo'lmagan ovoz effektlari ham tabiiy va organik shovqinlar yordamida yaratilishi mumkin. Sintezatorlar va ovoz namunalari yangi sintetik tovushlarni ixtiro qilish uchun ajoyib vositadir. Tabiatda yoki studiyada yozib olingan va g'ayrioddiy kompozitsiyalarga o'rnatilgan eng oddiy shovqinlar, birlashtirilgan barcha sintezator vosilatorlariga qaraganda boyroq, murakkab va tabiiyroq eshitiladi.¹⁸⁵

Maxsus ovoz effektlarini yaratish uchun tasdiqlangan usullardan biri bu tovush spektrining past chastotali komponentiga ko'proq hajm va kuch berishdir. Foxed past chastotali manba komponentlarini tanlab, bir nechta tovush qatlamlarini (masalan, futuristik tortishish ovozi uchun) o'rnatish mumkin. Natijada, "fantastik" zarba har qanday haqiqiy zarbaga qaraganda ancha kuchli bo'ladi.

Tasdiqlangan past chastotalarni o'zgartirish vositasi ekvalayzerdir. 125 Gts chastotada chastota diapazonini belgilaganda tovushda yangi bo'yoqlar paydo bo'ladi. Shuningdek, pitch Shifter effektidan foydalanish va ovozni ohangini ikki yoki uch oktavaga tushirish mumkin. Ovoz tanib bo'lmaydigan darajada o'zgaradi va tembrda past chastotali rangga ega bo'ladi.

Sintezator yordamida yaratilgan past chastotali elektron tovushni aralashtirishda waves MaxxBass va Aphex Big Bottom Pro plaginlaridan foydalanip, qo'shimcha garmonikalarni qo'shish mumkin.

Filmlarda tasvirlangan kosmik makon turli xil tovushlar va fonlarga boy. Vakumda Reverb qilish mumkin emas, lekin kinoda ekranda tasvirlangan Kosmos tovushlari Reverb, echo, flenger, xor va boshqa effektlar bilan qayta ishlash mumkin.

Dunyo texnikasi nafaqat haqiqiy tovushlar uchun, balki eng hayoliy ko'rinadigan syujetlardagi tovush uchun ham javob beradi. Shovqinlarni Reverb plaginlari bilan qayta ishlash va qo'rqinchli, sirli ekran sahnalari uchun juda mos keladigan juda g'ayri oddiy ovoz shiqarish mumkin. Ovozda siqishni ishlatish tahlid qilingan hayoliy yoki sehrli belgi yoki ob'ektning massivligini ta'kidlashi mumkin.

Turli hil tovush chastotalar guruhlariga (past, o'rta, yuqori) alohida siqishni ishlatish mumkin, natijada ovoz tabiiy bo'lib qoladi, lekin yanada ajoyib bolishi mumkin!

¹⁸⁵ Деникин А.А. Звуковой дизайн в видеоиграх. Технологии «игрового» аудио для непрограммистов ДМК Пресс, 2012. – 696 с

1. А.А. Деникин - Звуковой дизайн в кинематографе и мультимедиа: Учебное пособие. – М.: ГИТР, 2012. – 394
2. А.А. Деникин Звуковой дизайн в видеоиграх. Технологии «игрового» аудио для непрограммистов ДМК Пресс, 2012. – 696 с
3. Никамин В.А. Цифровая звукозапись. Технологии и стандарты. — СПб: Наука и Техника, 2002. -256 стр с ил.
4. Заретдинов, Караматдин. "ОВОЗ ЁЗИШ ТИЗИМИ ТАРИХИ ВА НАЗАРИЙ АСОСЛАРИ." Oriental Art and Culture 3.3 (2022): 285-287.
5. Qurbanbaevich, Zaretdinov Karamatdin. "CONDITIONS FOR THE FORMATION OF NATIONAL-MUSICAL THINKING OF STUDENTS IN THE ACTIVITIES OF MUSICAL CIRCLES."
6. Nietullaev, Rustam. "THE DUTY OF A SOUND ENGINEER IN MUSICAL THEATRE." Интернаука 17-3 (2020): 30-31.
- Qayırov, Azamat, and Rustam Nietullaev. "SOUND PRODUCTION OF THEATRICAL PERFORMANCES AND FESTIVALS AS A FORM OF ARTISTIC CREATIVITY." Modern Science and Research 2.4 (2023): 43-51.
7. Orinbaeva, Sarbinaz, and Rustam Nietullaev. "THE ROLE OF MUSIC IN HUMAN LIFE." Modern Science and Research 2.4 (2023): 39-42.
8. Nietullaev, Rustam, and Mariya Sipatdinova. "Subject of" cultural study", Methodological bases and its significance in forming a perfect generation." Modern Science and Research 1.2 (2022): 450-451.
9. Abdreymov, Manas Bekpolatovich. "QORAQALPOQ ZAMONAVIY MILLIY KINODAGI IZLANISHLAR XARAКTERI." Oriental Art and Culture 2.4 (2021): 44
10. BEKPOLATOVICH, MANAS ABDREYMOV. "Ways of Formation of Karakalpakfilm in the Pre-independence Years." International Journal of Innovations in Engineering Research and Technology 7.4: 1-3.
11. Abdreymov, Manas Bekpolatovich. "QORAQOLPOQ KINEMATOGRAFIYASIGA NAZAR: "TANKA" FILMI MISOLIDA." Интернаука 16-4 (2020): 49-50.
12. Bekpolatovich, Abdreymov Manas. "Specific Features of Sound Directing in Karakalpak National Cinema." International Journal on Integrated Education 4.9: 103
13. Абдреймов, Манас Бекполатович. "ҚОРАҚАЛПОҚ КИНЕМАТОГРАФИЯСИДА ОВОЗ РЕЖИССЁРЛИГИ МУАММОЛАРИ." Oriental Art and Culture 8 (2021): 22-
14. Qutlibaevich, Qdirbaev Islambek. "TEATRDA TEXNIKALIQ ÚSKENELER." INTELLECTUAL EDUCATION TECHNOLOGICAL SOLUTIONS AND INNOVATIVE DIGITAL TOOLS 2.17 (2023): 107-111.
15. Kazimbekovich, Bawetdinov Sharafatdin. "OVOZ REJISSORI STUDIYADA." SO 'NGI ILMIIY TADQIQOTLAR NAZARIYASI 6.9 (2023): 115-117.
16. SHARAFATDIN, Bawetdinov. "SES REJISSYORI SYOMKA WAQTINDA MIKROFON MENEN ISLEWI." Journal of Culture and Art 1.7 (2023): 3-7.

17. Bawetdinov, Sharafatdin Kazimbekovich. "TEATR VA KINODA MUXIT VA MAKONNI BELGILOVCHI MUSIQA." *Oriental Art and Culture* 4.4 (2023): 89-93.
18. Kazimbekovich, Sharafatdin Bawetdinov. "KINO NAZARIYASI VA G'OYALARINING FALSAFIY FENOMENOLOGIYASI." *Oriental Art and Culture* 4.2 (2023): 404-409.
19. КЫДЫРБАЕВ, Исламбек. "ЁШ ТОМОШАБИНЛАР ТЕАТРИДА ОВОЗ РЕЖИССЁРИ ТУТГАН ЎРНИ (ҚОРАҚАЛПОҚ ЁШ ТОМОШАБИН ТЕАТРИ МИСОЛИДА)." *Journal of Culture and Art* 1.2 (2023): 127-132.